

M. Emir İLHAN, Öğrenci Folkloru Antalya'da Eğlence ve Argo Üzerinden Bir Tahrir. İstanbul: Vadi Yayınları, 2021, ISBN 978-605-9114-48-6, 127 Sayfa.

Nesrin ESEN*

Geçmişten bugüne tüm medeniyetler, insanların çeşitli biçimlerde kurdukları ortaklıkların ve bir araya gelerek oluşturdukları geleneklerin bir neticesidir. İnsanları birbirine bağlayan unsur; meslek, din veya dil olabilmekle birlikte önemli olan ortak bir paydada buluşmalarıdır (Dundes, 1998: 143). Bu ortaklığın neticesinde meydana gelen her türlü halk ürününü inceleyen bilim ise folklor olarak adlandırılmaktadır. Kapsam açısından oldukça geniş bir alana sahip olan folklorun diğer bir deyişle halkbiliminin öğrencilere bakan yönünü çeşitli ritüeller ve argo açısından Ahmet Çiçek "Küfür ve Argonun Gündelik İletişimdeki Yeri (Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Alan Araştırması" ve Pınar Karataş "Mülkiyede İnek Bayramı: Ritüel Nitelikleri ve Mülkiyeli Kimliğinin Oluşumundaki Rolü" çalışmalarıyla irdelemiştir. Bu doğrultuda yurtdışında da Bronner, Fine, Poston, Bourdieu ve Passeron, Dundes gibi önde gelen araştırmacıların çalışmaları bilinmektedir.

Öğrenci folkloru üzerine son dönemde yapılan ve önde gelen çalışmalardan biri Akdeniz Üniversitesi, Türk Halk Edebiyatı alanında öğretim üyesi olan M. Emir İlhan'ın "Öğrenci Folkloru-Antalya'da Eğlence ve Argo Üzerinden Bir Tahrir" adlı eseridir. Genel olarak kültür, tarihsel bellek ve aşıklık geleneği üzerine ulusal ve uluslararası yayımlanmış kitap, makale ve bildirileri bulunan Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Emir İlhan'ın bu çalışması, öğrenci folkloru alanındaki eksiklik üzerine yoğunlaşmıştır. Eserde, nitel araştırma yöntemlerinden olan gözlem ve görüşme (yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış) teknikleri kullanılmıştır.

Öğrencilik ve öğrenci folklorunu, ağırlıklı olarak Akdeniz Üniversitesi örneğinde argo ve eğlence ritüelleri açısından şekillendiren çalışma, yirmi beş bölüm, sonuç, kaynakça ve kaynak kişiler başlıklarından müteşekkildir. "Öğrencilik ve Kültür" (9-19) bölümüyle açılan eserde yazar, öncelikle öğrencinin kültürlenme sürecinde aldığı konular üzerinden bir perspektif ortaya koymuştur. İlhan, öğrenciyi tanımlamanın yanı sıra asıl olarak "öğrencilik" hususuna eğilmiş; sosyolojik, ekonomik, psikolojik, kültürel bağlamlarını ve yıllar içerisinde değişen yönlerini ifade etmiştir.

"Öğrenci Folkloru" (20-29) adını taşıyan ikinci bölümde ise genel anlamda "Öğrenci folkloru nedir?" sorusunun yanıtları aranmıştır. Dundes, Gary Alan Fine, McCarl gibi önde gelen araştırmacıların ışığında öğrenci folklorunu temellendiren yazar, hem bu alanı şekillendirecek tamamlayıcıları tasnif etmiştir hem de ileride yapılacak olan çalışmalar için bir modelleme vücuda getirmiştir. "Öğrencinin zamanı değerlendirme biçimi üzerinden" beş ana başlık kurgulanmıştır.

Antalya ve Antalya'da mevcut olan "öğrenci tasarımı" "Antalya'da Öğrencilik" (30-32) bölümünde işlenmiştir. "Kent Eğlence Kültürünün Dili – Öğrenciler ve Antalya" (33-35) bölümünde kentin özellikle gece, müzik ve öğrencilik ilişkisine, zaman-mekân ve dilsel meseleler üzerinden bir bakış sergilenmiştir. "Geleneksel Eğlenceler ve Çağdaş Kent Eğlenceleri" (36-38) kısmında ise her iki eğlence türünün mevcut durumlarının ortaya konulmasıyla birlikte çağdaş kent eğlencelerinde, resmi ve törensel etkinlikler dışında ritüellere rastlanılmadığının belirtildiği yaklaşım, dikkati çekmektedir.

* Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi, nsrnck.54@gmail.com.

"Kentin Zamanı" (39-40), "Kent ve Gece" (41-44) adını taşıyan bölümlerin muhtevası ise kent ve insanın dönüşümünün, özellikle araştırmanın temelini teşkil eden kentlilerin "tüketim ve arzu pratikleri"nin bugünkü aldığı hale gelişini içermektedir. "Antalya Kent Eğlencelerinde Barlar ve Gece Kulüpleri" (54-56) kısmında, bir yaz kenti olan Antalya'nın ekonomik olarak da önemli bir yekûn tutan turizmiyle birlikte geleneksel yaşamdan sıyrılmış görünümüne ve şehrin ana eğlence bölgelerine değinilmiştir.

"Kentte Eğlence ve Kitle" (45-48) bölümünde ise çalışmanın merkeze alınan popüler kültür menşei bir eğlence türü olan bar ve gece kulüplerinin, kitle doğrultusunda "anlık" birlikleri ve birliktelikleri oluşturan bir yer olduğu öne sürülmektedir. Gece eğlencesi tarzının öğrencinin zaman ve yaşam biçiminin "merkezi unsurlarından biri" olarak ele alındığı "Kent Eğlencesi ve Öğrenciler" (49-53) başlığı aynı zamanda bu eğlence türüne öğrencilerin ilgi duymasının sebeplerini de içermektedir. M. Emir İlhan, çalışmanın "Gece Kulübü ve Barlarda Eğlence Yaşamın(d)a Dahil Olanlar: İçmenin Halleri" bölümünden itibaren oluşturduğu anket üzerinden Akdeniz Üniversitesi öğrencilerine sorulan soruların cevaplarını ve çıkarımlarını ortaya koymuştur. Bu minvaldeki ilk bölümü teşkil eden "Gece Kulübü ve Barlarda Eğlence Yaşamın(d)a Dahil Olanlar" (57-59) başlığında, eğlence mekanına gitmeden önce yapılan davranışlar ve durumlar veya mekana gitmeye karar veriş anında işlevselleşen kelime ve kelime grupları, kullanılış anlamlarıyla birlikte verilmiştir. "İçmenin Diğer Halleri" (60-61) kısmındaysa eğlence mekânında içkinin sipariş şekli, sunuşu ve yan ürünlerinin tanımlanması, içkinin etkisini artırma amacıyla kullanılan diğer unsurlar, yine kaynak kişilerin verileri üzerinden irdelenmiştir.

Yazar, "Jestler ve Bir Dans" (62-63) "kadeh kaldırma"nın eğlencenin başlangıcının bir göstergesi olduğuna ve bu durumda kullanılan ifadelere yer vermiştir. Gece kulüpleri ve bar gibi mekanlarda kurulan ilişki biçimleri ve sıklıkla karşılaşılan üç tipe dair görüşler, kaynak kişilerin bilgilendirmeleri ışığında "İlişkiler ve Tipler" (64-66) başlığını oluşturmuştur. Yine aynı mekanlarda kullanılan maddelere ilişkin adlandırmalar, kullanım şekli ve kullanım biçimiyle ilişkili tabirler "Keyif Verici ve Uyuşturucu Maddelerin Hali" (67-68) kısmında toparlanmıştır. Bu bölümlerin genel çıkarımlarını irdelleyen, gece ve eğlencenin sonucu olarak okunması gereken "Gecelerin ve Eğlencenin Neticesi veya Netice-bahş" (69-70) kısmı gece eğlencelerinin değişen yüzüyle birlikte günümüzde gece ile olan ilişkiyi açığa kavuşturmuştur. Yazar, öğrenci folklorunun en önemli bileşenlerinden biri olarak argoya da değinmiş, "Yetişkin Dili Okullu Dili-Öğrenci Argosu" (71-74) başlığı altında, bu konu hususunda önde gelen araştırmacıların görüşlerini ve özellikle argonun tam olarak ne anlama geldiğine dair nitelikleri sıralamıştır.

Argo kullanımı üzerine hatırı sayılır bir sözlük oluşturan yazar, öğrencilerin nazarından günlük konuşmalar, sınavlar esnasındaki tutumlar, hocaların beden, tip ve tavırları, cinselliğin hal ve evreleri, ekonomik durumlar ve maddi olanaklar, politik ve siyasal haller gibi sınıflandırmalar üzerinden 71 kaynak kişi ve 283 maddeyle şekillendirdiği bir çalışma ortaya koymuştur. Argo sözlüğünün dikkati çeken sonuçlarından biri ise kaynak kişilerin cinsiyeti gözetilmeksizin kullanılan kelime ve kelime gruplarının "erililik"inin göze çarpmasıdır.

Tüm bu bilgiler ışığında esere bakıldığında çalışma, öğrenci folklorunun Türk sahasında tanınmasını sağlayan yenilikçi bir yaklaşıma sahiptir. Öğrenci folklorunu eğlence ve argo başlıkları altında kurgulayan çalışma, öğrenci folkloruna dahil edilebilecek mutfak, spor, dans ve inanç gibi pek çok kulvar üzerinden de yürütülebilir. Yazar, önsözünde ifade etmekle birlikte eğlence konusundaki alan çalışmasını daha çok kentin içinde özel bir husus olarak değerlendirmiştir. Aynı zamanda argo kısmında da çözüm-

leyici bölüm, birinci bölüme göre eksik kalmıştır denilebilir. Bu bölüm, daha çok derleme verisinin ortaya konması ve diğer argo kaynaklarıyla karşılaştırılması şeklinde işlenmiştir.

Öğrenci argosuna ait kentsel bir sözlük oluşturan çalışmanın literatüre bir diğer katkısı ise öğrencilerin sosyal, kültürel ve ekonomik durumları hakkında da çıkarımlar yapılabilmesine imkân sağlamasıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; öğrencilerin arasındaki bu özel dili, argo ve eğlence üzerinden gözler önüne seren eseri, öğrenci folkloruna bir giriş niteliğinde başat bir çalışma olarak değerlendirmek mümkündür. Öğrencilerin iç dünyalarına, konuşma araçlarına ve ritüellerine dair elde edilen tüm bu veriler, ülkemizde bu yöndeki çalışmalara dair bir katkı sağlamakla birlikte ışık tutacaktır.

KAYNAKLAR

Dundes, Alan. "Halk Kimdir?". Çev.: Metin Ekici. *Millî Folklor*, 37 (Bahar 1998): 139-153.